

Ulaşım Araçlarında Farz veya Nâfile Namazlar Kılınabilir Mi?

22 Nisan 2025

Otomobil, otobüs, uçak ve tren gibi ulaşım araçlarında nâfile namaz kılmak caiz ise de normal durumlarda farz namazların kılınması uygun görülmemiştir. Çünkü söz konusu ulaşım araçlarında namaz kılındığı takdirde namazın kıyam, rükû, secde ve istikbâl-i kible gibi farzlarını yerine getirme imkânı yoktur. Nitekim Resûlullah (s.a.s.), nâfile namaz kılarken, hangi istikamete dönerse dönsün bineği üzerinde namaz kılardı.

Farz namaz kılmak istediğinde ise bineğinden iner ve kibleye dönerek namazını kılardı. (Buhârî, Salât, 31 [400]) Cana ve mala zarar gelme korkusunun bulunduğu hâllerde veya yerin çamurlu olması, namaz kılacak uygun bir yerin bulunmaması gibi zaruret hâllerinde, binek üzerinde farz namaz kılmak da caiz görülmüştür. (Kâsânî, Bedâ'i, 1/108) Hz. Peygamber zamanında ve müctehid imamlar döneminde günümüzdekine benzer nakil araçları yoktu. O zaman mevcut olan nakil araçları binek hayvan ve gemi idi. Genelde insanlar kendi hayvanları ile seyahat ederler ve diledikleri zaman durup istedikleri zaman yollarına devam edebilirlerdi. Onun için namazı hayvan sırtında kılma zorunlulukları yoktu.

Gemide seyahat edenler ise gemi duruyor ise normal yerde kılıyorlarmış gibi kibleye dönerek rükû ve secdeyi yaparak namazlarını kılarlardı. Gemi hareket hâlinde ise yapabiliyorlarsa ayakta rükû ve secdeyi yaparak, geminin hareketine göre kibleye doğru dönerek kılarlar, buna güçleri yetmezse oturdukları yerden rükû ve secdeyi yaparak kılarlardı. (Semerkandî, Tuhfe, 1/156; Kâsânî, Bedâ'i, 1/109) Günümüzde, otobüs, tren ve uçak ile seyahat edenler, namazlarını ayakta ve kibleye dönerek kılmaları genellikle mümkün olmadığından oturdukları yerde îmâ ile kılabilirler. Bununla birlikte namazlarını yolculuk öncesinde veya sonrasında ya da mola yerlerinde cem ederek de kılabilirler.

Ancak otobüs firmalarının yolcuların dinî hassasiyetini gözeterek mola zamanını namaz vakitlerine denk gelecek şekilde düzenlemeleri tavsiye edilir. Cem, yalnızca öğle ile ikindi ve akşam ile yatsı namazları arasında olabilir. Öğle ile ikindinin cemi, ikindiye öğle vaktinde öğle namazından sonra (cem-i takdim) ya da öğleyi ikindi vaktinde ikindi namazının öncesinde kılmak (cem-i tehir) şeklinde yapılabilir. Akşam ile yatsının cemi de yatsıyı akşam vaktinde akşam namazından sonra (cem-i takdim) ya da akşamı yatsı vaktinde yatsı namazından önce kılmak (cem-i tehir) şeklinde yapılabilir. Cem edilecek namazlar ara verilmeksizin peş peşe kılınır.

Ayrıca cem-i takdim hâlinde birinci namaza başlarken, cem-i tehir hâlinde ise birinci namazın vakti içinde cem yapmaya kalben niyet edilir.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvaları (12. Baskı, 2025), s. 246